

**DET KONGELIGE
KOMMUNAL- OG DISTRIKTSDEPARTEMENT**

Kommunal- og distriktsministeren

Stortingets kommunal- og forvaltningskomite
0026 OSLO
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

22/1172-3

25. januar 2022

Dokument 8:57 S (2021-2022) Representantforslag om å avvikle fylkeskommunen

Jeg viser til representantforslag 57 S (2021–2022) om å avvikle fylkeskommunen. Forslagsstillerne foreslår at Stortinget ber regjeringen om å iverksette en prosess for å avvikle fylkeskommunen som forvaltningsnivå. Kommunal- og forvaltningskomiteen ber om min vurdering av forslaget.

Norge er et stort land med geografiske variasjoner og forskjeller i samfunns- og næringsliv. Vi har et velutviklet nasjonalt, regionalt og lokalt folkestyre og et samfunn med høy tillit og relativt små forskjeller. Demokratiseringen av landet med Grunnloven fra 1814 og formannskapslovene fra 1837, parlamentarismen i 1884, utvidelsen av stemmeretten og nasjonal selvstendighet i 1905, er også historien om hvordan dette samfunnet ble skapt. Det er en bærende ide i vårt samfunn at innbyggerne, folket, skal kunne påvirke utviklingen i samfunnet, nasjonalt, regionalt og lokalt.

Fylkesnivået er regnet som det eldste av de administrative enhetene vi har i Norge i dag, om enn innholdet over tid har endret seg vesentlig. Formannskapslovene etablerte også amtsformannskap, og oppgaven tillagt amtene var særlig de som var for store til at kommunene kunne løse disse hver for seg. I nyere tid er 1975 et merkeår for fylkeskommunene, med direktevalg til fylkestingene og opprettelse av selvstendige administrasjoner og beskatningsrett.

Det lokale folkestyret, både i kommuner og fylkeskommuner, gir innbyggerne stor innflytelse på utviklingen av sine lokalsamfunn og sin framtid. Motivasjonen for å delta i lokalpolitikken og i det lokale organisasjonslivet er en gjensidig avhengighet og solidaritet i samfunnet. De lokale folkevalgte har dessuten en kunnskap om de lokale forholdene som gjør det mulig å

tilpasse politikken til innbyggernes ønsker og lokalsamfunnets forutsetninger. Dette fører til en variasjon som er verdifull og som avspeiler ulike preferanser i befolkningen. Det er ikke, og det bør heller ikke være, et mål at alle lokalsamfunn, alle kommuner og alle fylker skal treffe de samme valgene og tilpasse seg på samme måte. Variasjon og mangfold er et selvstendig mål.

Forslagsstillerne hevder at den beste løsning i landet vårt er to forvaltningsnivåer. Det er et radikalt forslag som få andre europeiske land har valgt. Konsekvensen av å gå over til bare to forvaltningsnivå i Norge, vil antakelig være at det må gjennomføres en omfattende kommunesammenslåing, samtidig som staten må overta flere oppgaver som i dag løses av det regionale folkevalgte nivået. Omfattende kommunesammenslåing vil forsterke sentraliseringen og svekke det lokale folkestyret og innbyggernes innflytelse på utviklingen av sitt lokalsamfunn. En slik omorganisering av Norge vil også kunne bli svært kostbart.

I Norge i dag har vi bare en kombinert kommune som har ansvar for oppgavene til både fylkeskommune og primærkommune, nemlig Oslo. Dette er en modell som passer dårlig i resten av landet nettopp på grunn av de store avstandene og den store variasjonen som er kjennetegnet på landet vårt.

Hurdalsplattformen er tydelig på at regjeringen vil at det skal være tre folkevalgte nivåer i Norge. Et velfungerende folkestyre både på lokalt og regionalt nivå er viktig, og regjeringen ønsker derfor å styrke fylkeskommunen som samfunnsutvikler. Fylkeskommunene løser i dag viktige oppgaver og fyller en viktig rolle på vegne av de ulike aktørene i fylket. Utviklingen av regionale partnerskap, hvor samfunnsaktører fra blant annet nærings- og arbeidslivet, academia, organisasjoner, virkemiddelapparat og kommuner trekkes sammen i felles utviklingsarbeid og utnyttelse av regionale fortrinn, viser en av styrkene med fylkeskommunene som regional motor. Dette kan utvikles videre. Regjeringen vil også vurdere å overføre statsforvaltners oppgaver som ikke omhandler tilsyn, kontroll eller klage, til fylkeskommunene. En slik overføring vil kunne demokratisere det regionale nivået ytterligere. Dette er noe regjeringen vil komme tilbake til.

I Norge gjelder generalistkommuneprinsippet, som betyr at alle kommuner og fylkeskommuner skal ha ansvar for de samme oppgavene, uavhengig av hvilken størrelse de har. Fylkeskommunene har ansvar for flere krevende oppgaver, bl.a. fylkesveier, kollektivtransport og videregående opplæring. Dette er ikke oppgaver som egner seg å overføre til kommunene. Flere oppgaver, f.eks. videregående opplæring og oppgaver på samferdselsområdet, krever enheter av en viss befolkningsmessig størrelse for å sikre god oppgaveløsning. Samferdsel og infrastrukturinvesteringer vil alltid måtte bygges ut og driftes i store geografiske områder på tvers av kommunegrensene.

Løsningen på mange av de utfordringene samfunnet vårt står overfor er ikke mer sentralisering. Løsningene finnes heller i å styrke de lokale og regionale folkevalgte enhetene ved å vise dem tillit, stille ressurser til disposisjon og la lokalkunnskap, nærhet og engasjement få bidra til utvikling i ulike deler av landet. Jeg mener at fylkeskommunene

representerer en viktig del av det norske folkestyret, og at fylkeskommunenes tjenesteyting og utviklingsrolle bør styrkes i årene som kommer.

Med hilsen

A handwritten signature in blue ink that reads "Bjørn Arild Gram". The signature is written in a cursive style with a large initial 'B'.

Bjørn Arild Gram